

منشأ و آینده شهر خلاق

چارلز لندری

www.ketab.ir

- مرشنامه: لندری، چارلز، ۱۹۴۸ - م Landry, Charles
- عنوان و نام پدیدآور: منشأ و آینده شهر خلاق / چارلز لندری : مترجمین: حیدری پور، اسفندیار؛ مظفر، فرهنگ
- مشخصات نشر: اصفهان: معمارخانه باغ نظر، ۱۳۹۴
- مشخصات ظاهری: ۶۵ ص (مصور (رنگی))
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۸۳-۰۶-۸
- وضعیت فهرست نویسی: قیفا
- یادداشت: عنوان اصلی: ۲۰۱۲، The origins & futures of the Creative City
- موضوع: شهرسازی
- موضوع: نو سازی شهری
- شناسه افزوده: مترجمین: حیدری پور، اسفندیار، ۱۳۵۴؛ مظفر، فرهنگ، ۱۳۳۵
- رده بندی کنگره: ۸۱۳۹۴/۸۶۸/۱۶۶ HT
- رده بندی دیویی: ۳۰۷/۱۲۱۶
- شماره ثبت ملی: ۳۹۱۹۹۹۷

منشاء و آینده شهر خلاق چارلز لندری

انتشارات معمارخانه باغ نظر

گروه طراحی و صفحه آرایی: معمارخانه باغ نظر
ویراستار: دکتر بتول حیدری
چاپ: جهان بین
صحافی: سپاهان
چاپ اول: ۱۳۹۴
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
کلیه حقوق محفوظ است.

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرگونه تکثیر، انتشار یا استفاده از تمامی یا بخشی از اثر به هر نوع و هر شکل ممنوع و قابل پیگیری قانونی است.

نشانی ناشر: اصفهان، خیابان فردوسی، خیابان شهید موحیدان (ثریا)، پلاک ۳۱۸، واحد ۱، پستی: ۸۱۴۳۹۵۳۸۱۱
تلفکس: ۰۲۱-۲۲۲۳۶۰۰۱

info@memarkhane.com

www.memarkhane.com

9 786007 883068

معمارخانه باغ نظر

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

مقدمه مترجمین:

قرنی که در آن زندگی می‌کنیم قرن زندگی شهری و قرن دانش، فناوری و اطلاعات و ارتباطات است. در این قرن، امکان دسترسی زیادی به کالاها و خدمات و همچنین اطلاعات وجود دارد و این وسعت دسترسی، انتخاب‌های نامحدودی نیز برای مردم به وجود آورده است. در این میان، خلاقیت از شایستگی و ارزش زیادی برخوردار است و به سرعت هرچه تمام‌تر در دنیا در حال انتقال و انتشار است. خلاقیت علاوه بر این که در متن هنر قرار گرفته است، مفهومی است که تولید و در نهایت کسب سرمایه و ثروت منجر شده است.

این مسئله، تصمیم‌گیرندگان شهری را مجبور می‌کند برای خلاقیت و نوآوری اهمیت خاصی قائل شوند به‌ویژه در شهرهایی که گرایش‌های جدید را در هنرها و فرهنگ پرورش می‌دهند و به رواج فعالیت‌های خلاق و مبتکرانه در میان هنرمندان و شهروندان عادی بها می‌دهند. این کتاب تلاش می‌کند مفهوم شهر خلاق را تبیین کند و به اختصار به برنامه‌های اصلی و جنبش‌های فکری مهمی پرداخت که امروزه به شهرهای جهان شکل می‌دهند و بر آینده آن‌ها تأثیر می‌گذارند. شهرها با بحران‌های رنگی مواجهند که در شرایط کنونی نمی‌توان با شیوه‌های معمول بر آن‌ها فائق آمد. زندگی در کنار یکدیگر با وجود تنوع و اختلاف بسیار، حفظ پایداری شهر و تغییر نگرش‌ها دربارهٔ جهان زیستن از نظر اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و لزوم مدیریت پیچیدگی‌های روزافزون زندگی از جمله موارد بحران ساز هستند. کنجکاو، تخیل و خلاقیت از پیش‌فرض‌هایی هستند که اختراعات و نوآوری را ایجاد می‌کنند و سبب حل مشکلات و ایجاد فرصت‌های جدید می‌شوند.

اسفندیار حیدری پور - فرهنگ مظفر

زمستان ۱۳۹۴

آمستردام (Amsterdam): در ساختن های جدید از سبک های قدیمی استفاده می شود و این ساختمان ها به صورت وارونه آینه یکدیگرند.

فهرست

۱		مقدمه:
۶		پیش گفتار
۸		مقدمه
۸		شهر خلاق، مفهومی بحث برانگیز و قائم کننده
۱۵		امواج تغییر
۱۶		اقتصاد دانش محور
۱۹		تجدید حیات شهرها
۲۲		خط سیر ایده اولیه
۲۶		منابع فرهنگی
۲۸		صنایع خلاق (فرهنگی)
۳۰		مسئله استعداد
۳۳		کیفیت ها و ویژگی ها
۳۶		خلاقیت فردی، سازمانی و شهری
۴۰		مکان خلاق
۴۵		مناطق شهری در گذار
۴۵		چشم انداز جهان در حال تغییر
۴۸		تبدیل پنهان به پیدا
۴۹		عوامل مؤثر بر خلاقیت
۴۹		خلاقیت: سرچشمه ها و جریان ها

۴۹		خلایت و گستره شهر
۵۱		خلایت و بحران های شهری امروز
۵۳		خلایت و معضل هزینه
۵۳		خلایت: محیط و زمینه
۵۵		خلایت و حاکمیت دولتی
۵۷		شاخص شهر خلاق
۵۹		زمینه های رقابتی برای شهرهای خلاق و بلندپرواز
۵۹		رهبری شهری
۵۹		چشم انداز پیشرفت اخلاقی
۶۱		نمونه برنامه ریزی و عملکرد یک پارچه
۶۳		تیم های آینده و انعطاف پذیری
۶۴		چشم انداز دانش و یادگیری
۶۶		سکلهای جدید
۶۶		تفکر باز و طرح
۶۸		انطباق شهر اتحادیه رمان
۷۰		سنجش خلایت
۷۱		تجربه شهری غنی
۷۳		منابع
۷۵		چارلز لندری
۷۵		سخنرانی ها، پروژه ها و تحقیقات
۷۷		شاخص شهر خلاق
۷۷		کتابها

لندن، خیابان ریجنت (Regent): مکان های خلاق بزرگ خیابان های بزرگی نیز دارند.

پیش گفتار

این کتاب به اختصار به برنامه‌های اصلی و جنبش‌های فکری مهمی می‌پردازد که امروزه به شهرهای جهان شکل می‌دهند و بر آینده آن‌ها تأثیر می‌گذارند. «منشأ و آینده شهر خلاق»، ریزموضوعات دیگری را نیز مطرح می‌کند که مناظر طبیعی حساس شهرها، هنر دلبیزی، انقلاب دیجیتال و تکامل شهرها، شهرسازی سازگار با محیط زیست، شهروند جهانی جدید، شاخص‌های شهر خلاق، اندازه‌گیری ظرفیت‌ها و نقاط ضعف شهرهای قرن بیست و یکم، از آن جمله‌اند.

شهر با بحران‌های بی‌پایان مواجه است که نمی‌توان با شیوه‌های معمول بر آن فائق آمد. زندگی در کنار یکدیگر با وجود تنوع و اختلاف بسیار، حفظ پایداری شهر، تغییر نگرش‌ها درباره اهداف زیستن از نظر اقتصاد، فرهنگ، اجتماعی و لزوم مدیریت پیچیدگی‌های روزافزون در زندگی از جمله موارد بحران‌ساز هستند. حل این بحران‌ها نیازمند خلاقیت است و از جمله اولویت‌های جهانی است. خلاقیت باید به مسائل پرداخته واقعاً در سرتاسر جهان اهمیت دارند.

گسترش اختراعات و نوآوری‌ها برای حل مشکلات دشوار شهری و ایجاد فرصت‌های جالب توجه، نیازمند سه ویژگی اساسی است: کنجگاه، تنوع و خلاقیت.

شکوفه کردن خلاقیت شهروندان، سازمان‌ها و شهر فرآیندی است که آن‌ها را توانمند می‌سازد. این فرآیند از ظرفیت آن‌ها استفاده می‌کند و منبعی حیاتی به شهر می‌رود. بدین ترتیب، خلاقیت خود شکل جدیدی از سرمایه و پول است.

خلاقیت در تمام حوزه‌های زندگی مفاهیم و کاربردهای گسترده‌ای دارد. با وجود اهمیت هنرمندان، فعالان عرصه اقتصاد خلاق و دانشمندان، خلاقیت تنها به آن‌ها محدود نمی‌شود بلکه مبتکران اجتماعی، کارمندان خوش ذوق و هر کسی که می‌تواند مشاغل و راه‌های غیر معمول حل کند نیز در حوزه خلاقان جای می‌گیرند. شهرها باید شرایطی را برای مردم فراهم کنند تا آن‌ها بتوانند تفکر، برنامه‌ریزی و عمل خود را با تخیل همراه کنند.

شهرها با دو چالش مهم روبرو هستند؛ یکی این‌که چگونه می‌توانند ویژگی‌های خلاقانه و ناپیدای خود را در محیط فیزیکی قابل مشاهده کنند و دیگر این‌که مردم نسبت به شهر خود چه احساسی خواهند داشت. در این امر، مسئله مهم این است که شهر بتواند با شهروندان خود ارتباط بصری ایجاد کند.

برخی تصور می‌کنند در مورد خلاقیت زیاد سخن می‌گوییم، عده‌ای دیگر می‌گویند هنوز راه زیادی مانده است تا ارزش خلاقیت را به درستی درک کنیم. این که خلاقیت چگونه توانسته به این سرعت به یکی از اولویت‌های مهم جهان تبدیل شود واقعاً حیرت‌انگیز است. این رشد به گونه‌ای بوده که بر نحوه ارزشیابی ما از افراد، ارزیابیمان از شرکت‌ها و نظرمان در مورد مطلوبیت شهرها و مناطق تأثیر گذاشته است.

در جهان حدود ۱۰ شهر وجود دارد که به آن‌ها «شهر خلاق» گفته می‌شود. در اغلب موارد، این عنوان تنها به سبب هنر قوی و زیرساخت‌های فرهنگی این شهرها به آن‌ها اطلاق شده است. پژوهش معروفی^۱ بی‌ام در سال ۲۰۱۰ با عنوان «مطالعه جهانی درباره مدیران عامل»^۲ نشان می‌دهد خلاقیت (۶۰ درصد) مهم‌ترین ویژگی مدیرانی است که می‌خواهند به موفقیت برسند و حتی از اسد بلال (۵۱ درصد) و تفکر جهان شمول (۳۸ درصد) نیز مهم‌تر است. در این مطالعه که بزرگ‌ترین نمونه شناخته شده از مصاحبه‌های تک‌به‌تک با مدیران عامل به شمار می‌رود، از مدیران عامل بیست و یک شرکت و رؤسای بخش‌های دولتی ۶۰ کشور و ۳۳ صنعت پرسیده شده است. از هر چه عاملی بر مدیریت سازمان‌هایشان تأثیرگذار است، بسته به طرز فکر شما خلاقیت می‌تواند منبعی حیاتی یا سلاحی مرگبار باشد.

با این که روزه‌روز خلاقیت اهمیت بیشتری می‌یابد اما در جهان بحران خلاقیت به وجود آمده است. مشهورترین مطالعه در این زمینه، مطالعه تد شوارتزراک^۳ است که در آن، زندگی ۳۰ هزار کودک آمریکایی تقریباً به مدت ۵۰ سال بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد که خلاقیت از سال ۱۹۹۰ رو به افول گذاشته است.

شهر خلاق، مفهومی بحث برانگیز و قانع کننده

مفهوم شهر خلاق به موضوعی بحث‌برانگیز تبدیل شده است و این خطر وجود دارد که در نتیجه استفاده بیش از حد به اتمام برسد و به زودی معنای خود را از دست بدهد. نگرانی

1-Global CEO Study

2-Ted Schwarzrock

عده‌ای این است که این مفهوم بیش از حد پیرو مدامت و بدون تفکر و درک ظرفیت‌های شهر خلاق از آن استفاده می‌شود. در نتیجه مردم خسته می‌شوند و به مفهوم بزرگ دیگری فکر می‌کنند: «شهر یادگیری»^۱، «شهر قابل زندگی»^۲ یا «شهر هوشمند»^۳. این مشکل نیز وجود دارد که هر چه بیشتر در مورد خلاقیت بحث کنیم، خطرپذیریمان در این زمینه کمتر شود. اشتیاق گسترده‌ای نسبت به این مفهوم سرتاسر جهان را فرا گرفته است، به گونه‌ای که امکان

شیکاگو (Chicago): جوانانی که مقابل مجسمه دروازه ابر (Cloud Gate) (Anish Kapoor) میلنیم پارک (Millennium Park) از خو عکس می‌گیرند.

می‌خواهند به شهرهای خلاق تبدیل شوند یا ادعا می‌کنند شهر خلاق هستند. عده‌ای در مورد «جنبش شهر خلاق» صحبت می‌کنند و هر کس نسبت به دنیایی که دستخوش تغییرات چشمگیری شده است واکنش نشان می‌دهد. گویی الگوها عوض شده‌اند و با این که بسیاری از مسائل یکسان به نظر می‌رسند اما نحوه عملکرد آن‌ها تغییر کرده است.

- 3-The Learning City
- 4-The Liveable City
- 5-The Smart City

به نظر می‌رسد ایده شهر خلاق پاسخی برای مقابله با این تحولات است. این ایده شبیه سیلی است که همه جا را فرا گرفته است و اغلب تعداد مشکلاتی که مردم می‌خواهند از خلاقیت برای حل آن‌ها استفاده کنند از ظرفیت آن خارج است. نکته مهم این است که بسیاری از مشکلات یا فرصت‌ها به خودی خود به خلاقیت نیازی ندارند بلکه باید همه چیز را مجدداً مورد ارزیابی قرار داد و در صورت لزوم خلاق بود.

برخی منتقدان خلاقیت ادعا می‌کنند خلاقیت تنها به گروه‌هایی خاص اختصاص دارد، مانند هنرمندان یا کسانی که در صنعت رسانه، طراحی و نمایش فعالیت دارند. با توجه به این که هر دو حوزه خلاق و هنر حائز اهمیتند، سؤال اصلی این است که فعالیت‌های هنری خلاقانه چه ویژگی‌های خاصی دارند که می‌تواند به ایجاد شهری خلاق‌تر کمک کند؟ از سوی دیگر، محصولات، خدمات و راه‌های شهری نیز که در اقتصاد یک شهر خلاق مد نظر است می‌تواند هنر را به بخش مهمی از ساختار شهر تبدیل کند. عده‌ای دیگر می‌گویند ایده در خلاقیت تنها به شهر کمک می‌کند تا «طبقه خلاق» را جذب کند؛ طبقه‌ای متشکل از دانشمندان و پژوهشگران که برای داشتن اقتصادی دانش‌محور اهمیت بسیار زیادی دارند. این عده معتقدند این امر سبب افزایش شکاف طبقاتی میان طبقات محروم و برخوردار جامعه می‌شود و به جای این که از راه‌های خلاقانه برای حل مشکلات ریشه‌ای طبقات محروم استفاده شود، آن‌ها کمتر مورد توجه قرار گیرند. با این که طبقه خلاق به عنوان بخش بسیار مهم است و نماینده حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد از جمعیت شهرهای مرکز کشور است اما کلیت نیروهای خلاق شهر را نشان نمی‌دهد. به همین سبب، تأکید بیش از حد بر این گروه تأسف‌آور و کوتاه‌فکرانه است. باید توجه داشت ۷۵ درصد از افرادی که ظاهراً خلاق هستند می‌توانند به شکل‌گیری شهری خلاق‌تر کمک کنند؛ شهری که فرصت‌های خلاقانه‌ای را برای حرکت رو به جلو یا راه‌حل‌های خلاقانه‌ای را برای حل مشکلات ایجاد می‌کند. در سال ۱۹۹۵ برای موفقیت شهری استدلالی را مطرح کردم: «شهرها از منبع بسیار مهمی برخوردارند و آن شهروندانشان است. هوش و ذکاوت، خواسته‌ها، انگیزه‌ها، تخیل و خلاقیت بشر جایگزین منابع شهری چون اماکن، منابع طبیعی و دسترسی به بازار می‌شود. خلاقیت افرادی که در شهرها زندگی می‌کنند و سبب حرکت شهرها می‌شوند، موفقیت آینده را تعیین می‌کند و

این مسئله همواره اهمیت زیادی در توانایی بقا و زیست‌پذیری شهرها داشته است. هنگامی که شهرها به اندازه‌ای بزرگ و پیچیده شدند که در مدیریت شهری آن‌ها مشکلاتی به وجود آمد، به آزمایشگاه‌هایی تبدیل شدند که در آن‌ها برای مقابله با مشکلات رشد و تغییر شهرها راه‌حل‌های فنی، مفهومی و اجتماعی جستجو می‌شد.

امروزه اولویت‌های اصلی خلاقیت عبارتند از: ایجاد چهارمین انقلاب صنعتی پاک، سبز و بدون آلودگی؛ درک میان فرهنگی؛ کمک به کاهش اختلاف طبقاتی و طرح مفهومی فراتر از مصرف‌گرایی.

اولین پروژه نام در زمینه شهر خلاق در سال ۱۹۸۹ و در شهر گلاسگو^۱ بود و «گلاسگو، شهر خلاق و اقتصاد فرهنگی آن»^۲ نام داشت. این پروژه نشان می‌دهد چگونه توجه به فرهنگ یک مکان و جابجایی آن می‌تواند به ساخت دوباره شهر، بخش دولتی، سازمان‌های اجتماعی و نهادهای خصوصی آن کمک کند و در نتیجه به آن مزیت راهبردی بدهد. از آن زمان، ایده‌هایم را با فعالیت در شهرهای مختلف و بازدید از شهرهای دیگر گسترش داده‌ام و از دیگر فعالان و نویسندگان نیز "هام گرفته‌ام."

بر اساس تجربه‌های من، در یک مکان، فرهنگ، محیط فیزیکی و شرایط عملیاتی کلی آن عواملی است که ظرفیت مدیریت آن را شکل می‌دهد و شخصیت و «دغدغه» آن را تعیین می‌کند. همچنین میان ایده شهر خلاق که بر درک همزمان کالبد و فرهنگ شهر تأکید می‌ورزد، با مفهوم رایج توسعه شهری که تنها بر کالبد شهری متمرکز است تضاد آشکاری وجود دارد. امروزه عنصر اصلی در تعیین شخصیت بسیاری از شهرها «مهندسی فرهنگ»^۳ آن‌هاست که طرز فکرشان را منعکس می‌کند. گسترش فعالیت در ارتباط این طرز فکر (مهندسی فرهنگ شهر)، هم ویژگی‌هایی مثبت دارد و هم منافع و عوارض منطقی، عقلانی و تخصصی است، با عمل کردن به آن آموخته می‌شود. اغلب مرحله به مرحله و به روش آزمون و خطا پیشرفت می‌کند و تمرکز آن بر سخت‌افزار است اما نقطه ضعفی هم دارد: این طرز فکر ممکن است محدود، بی‌بهره از تخیل و انعطاف‌ناپذیر باشد و جنبه نرم‌افزاری را نادیده بگیرد؛ یعنی جنبه‌ای که احساس مردم را نسبت به یک مکان، ظرفیت آن

1-Glasgow

2-Glasgow The Creative City & its Cultural Economy

3-Culture Of Engineering

را برای گسترش تعاملات اجتماعی و پرورش مهارت‌ها و استعدادها و استفاده از آن‌ها نشان می‌دهد. طرز فکرها، یا ظرفیت خلاقیت را گسترش می‌دهند یا مانع آن می‌شوند؛ بنابراین، نهادینه کردن درک نرم‌افزاری و تفکر خلاق در نحوه عملکرد شهر، مهم‌ترین چالشی است که با آن روبرو هستیم. توسعهٔ «بستر نرم‌افزاری خلاقیت»، ابزار راهبردی مهمی در ایجاد «محیط خلاق»^۱ در شهر است.

ما به سرعت مرحله‌ای را پشت سر گذاشتیم که در طی آن‌ها نوع اقتصاد تغییر کرده است. به عبارت دیگر، اقتصاد ما و زندگی اجتماعی که در اطراف آن ساخته شده، ابتدا عامل محور^۲ بوده. سپس کارایی محور^۳ شده و اکنون نوآوری محور است و در هر یک از این مراحل، پیچیدگی‌های روزافزونی وجود دارد.

در اینجا حتی باید به خطه‌ای را یادآور شد. خطر شدید در تأکید مداوم بر نوآوری این است که تنها به سبب خود نوآوری و بدون هیچ هدف واقعی به گسترش آن بپردازیم و نوآوری‌ها کارایی چندانی نداشته‌اند. نیازهای مهمی را برطرف نکنند. باید بیاموزیم که با تغییر همیشگی سبک و روش‌ها، ما همس خود را تحقق بخشیم. هر چند باید برای بسیاری از چالش‌ها راه‌حل‌های جدیدی پیدا کنیم اما گاهی ممکن است پاسخ خلاق به مانع بر بخورد و از خودمان بپرسیم «آیا اصلاً به این‌ها نیاز داریم؟».

1-Creative Ecology

2-Factor-Driven

3-Efficiency-Driven